

Kursusplan for Patientsikkerhed og læringskultur: analyse af kontekst

Master of Public Health-uddannelsen

Forår 2025

Velkommen

Velkommen på kurset Patientsikkerhed og læringskultur: analyse af kontekst.

På dette kursus vil vi introducere kendte og nyere teorier og metoder inden for patientsikkerhed og læringskultur, fx ikke-tekniske færdigheder, resiliens, og læring fra de gode patientforløb. Derigennem fokuseres også på det udviklingspotentiale, som ligger i analyser og forbedringer af de menneskelige faktorer. Kurset inddrager også forskellige perspektiver – fx sundhedsfaglige, organisatoriske, patient- og pårørendeperspektiver indenfor og på tværs af sektorerne og med hensyn til økonomi. Kurset beskæftiger sig med begrebet ”second victim” og i den forbindelse den opfølgende samtale med såvel patienter og pårørende som frontlinjepersonale. Gennemgående for kurset er fokus på patientperspektivet og det sundhedsprofessionelle perspektiv, et fokus på hvordan kultur påvirker patientsikkerhed og læring, og et fokus på hvordan et solidt teoretisk fundament kan gøre dit arbejde mere relevant for de aktører som arbejder med patientsikkerhed og læring.

I denne kursusplan finder I information om følgende:

- Kursets læringsmål
- Kursets arbejdsbelastning
- Undervisningsmateriale, undervisere og lokaler/zoomlink
- En læseplan for de enkelte kursusgange, hvor emne, litteratur og underviser er angivet

Vi glæder os til at møde jer!

Mange hilsner fra hele kursusteamet

Peter Dieckmann

Kursusleder

Kursets mål og indhold

Studier estimerer, at op til 18% af patienter på hospitaler kommer til skade ved den behandling de modtager. I Danmark er det derfor en klar målsætning at styrke patientsikkerheden yderligere. På kurset *"Patientsikkerhed og læringskultur: analyse af kontekst"* udforskes baggrunden for det eksisterende arbejde med patientsikkerhed og læringskultur. Uden en dybtgående analyse af konteksten har enhver intervention risiko for ikke at løse problemerne. Kurset vil derfor fokusere på gennemgang af udviklingen inden for bl.a. lovgivning, organisation, positioner og praksis og hermed give deltagerne grundlag for at forstå patientsikkerhed som folkesundhedsvidenskabeligt felt og for at kunne forbedre og udvikle patientsikkerhedsarbejdet i deres hverdagspraksis.

Kurset består af to fremmødedage og 5 online dage. I denne del fokuserer vi på de aspekter som er rammesættende og relevante i forhold til at undersøge, analysere og forstå den kontekst i sundhedsvæsenet, hvor arbejdet med patientsikkerhed og læring tager sit udgangspunkt.

Kurset betragter disse emner fra forskellige interessentgruppers perspektiv og vil undersøge, hvordan en lærende tilgang til udfordringer i sikkerhed og kvalitet kan understøttes. Vi vil diskutere:

1. Patientsikkerhedens historie
2. Kultur og læring: Overordnede principper
3. Patient/pårørende perspektiver og inddragelse
4. Lovgivning: Rammer og rettigheder
5. Interessenter i patientsikkerhed
6. Risk and safety management
7. Analysemetoder og værktøjer
8. Litteratursøgning og databaser
9. Videnskabsteoretisk landkort
10. Human Factors
11. Kvalitative og kvantitative metoder for dataindsamling og analyse
12. Patientsikkerhed og økonomi

Kursets overordnede målsætning er, at den studerende får et grundigt kendskab til tilgang og metoder i patientsikkerhed og læringskultur. De studerende skal være i stand at bruge deres viden, færdigheder, og kompetencer i deres eget arbejde og skal være i stand til at understøtte andre i deres arbejde med sikkerhed og læring i de forskellige praksisfelter.

Kursets læringsmål er:

Efter endt kursus skal den studerende kunne (viden):

- Redegøre for forskellige risikoteorier og metoder til analyse og forbedring i komplekse systemer
- Opnå indsigt i patienters, pårørendes og professionelles perspektiver på patientsikkerhed
- Beskrive sammenhæng mellem patientsikkerheds-, læringskultur- og kvalitetsarbejdet

Efter endt kursus skal den studerende kunne (færdigheder):

- Anvende risikovurderings- og forbedringsmetoder i udvalgte cases
- Anvende kvalitative og kvantitative metoder til at indsamle relevante data

- Gennemføre en relevant litteratursøgning

Efter endt kursus skal den studerende kunne (kompetencer):

- Gennemføre interessentanalyse og -inddragelse i behandling af en patientsikkerhedsproblemstilling med både reaktive og proaktive metoder i patientsikkerhedsarbejdet
- Navigere i det empiriske felt med hensyn til modeller og teorier og egen rolleafklaring
- Gennemføre et konkret projekt om patientsikkerhed og læringskultur

Eksamen

Eksamen består af en afsluttende projektrapport. For at kunne aflevere projektrapporten, skal den studerende have fremlagt to mindre opgaver for de andre studerende på kurset. Opgaverne indgår ikke i eksamensbedømmelsen.

Formålet med de to opgaver er at få deltagerne til at reflektere over læringsforløb under kurset, egen rolle i sikkerheds- og kulturarbejde og læringsudbytte af kurset. Deltagerne vil få løbende feedback på indleverede opgaver.

Den studerende skal vælge 2 af nedenstående opgaver:

1. Tegne et billede, eller lave en collage af billeder / materiale som viser "Hvordan arbejder min afdeling med patientsikkerhed og læringskultur"? (Husk IKKE at tage billeder med fra arbejdspladsen, som viser personer).
2. Beskriv din rejse ind i arbejde med patientsikkerhed og læringskultur. Hvad bragte dig i den retning? Hvem/hvad var vigtige personer / stationer undervejs (tænk på mennesker, handlinger, oplevelser, begivenheder, etc.)? Hvor tænker du, at din rejse vil tage dig hen?
3. Tænk på en kollega, som du har mødt gennem dit professionelle liv, og som du respekterer i sammenhæng med patientsikkerhed og læringskultur. Beskriv de karakteristika hos vedkommende som du især respekterer og kom med eksempler på handlinger, hvor de kommer til udtryk. Det kan være en tekst, et billede eller en anden måde at beskrive vedkommende på.
4. Beskriv den mest betydende ændring i tænkemåde og/eller handling som du som professionel har gennemgået. Hvad ledte frem til denne forandring? Hvad har det betydet for dig som professionel og som menneske? Det kan være en tekst eller en anden måde at beskrive dine tanker og deres ændringer.
5. Find 3 programmer fra patientsikkerhedsorienterede konferencer og analyser hvordan patientsikkerhed bliver omtalt i disse programmer.
6. Find 5 definitioner for patientsikkerhed og diskuter forskellen mellem dem. Hvilke elementer indgår i definitionen, hvilke indgår ikke? Hvordan vil 3 forskellige interessenter vurdere definitionen (tænk, fx på patienter, pårørende, sundhedsprofessionelle, politikere, en af DINE pårørende som er syg)?
7. Lav en interessentanalyse for et projekt om patientsikkerhed og / eller læringskultur ud fra to modeller for interessentanalyser (fx Salience Modellen – Mitchell et al. (1997) vs. Mendelow (1991))
8. Identificer en situation i klinikken, hvor der optræder fejl i dokumentationen i e-journalen eller anden anvendelse af e-journalen, der kompromitterer patientsikkerheden. Beskriv hvordan brugergrænseflade og beslutningsstøtten (passiv og aktiv) i e-journalen giver muligheden for at dokumentere korrekt/forkert. Forklar hvordan du ser de socio-tekniske forhold (fx konteksten, organisation, arbejdsgang, kompetencer) kan understøtte/stå i vejen for optimal udnyttelse af it-systemet. Vurder hvordan en indsats, der skal reducere risikoen kan tilrettelægges.

Tidslinje for opgaver

24. februar 2025

10. marts 2025

Præsentation af den første opgave i små hold

Præsentation af den anden opgave i små hold

Projektrapport

Eksamen udgøres af en afsluttende projektrapport. Formålet er, at den studerende gennem arbejde med et konkret projekt applicerer sin faglighed og læring fra kurset. Rapporten skal indeholde en beskrivelse af projektkontekst og den relevante problemstilling med hensyn til eksisterende viden og teorier på området. Projektformålet skal defineres klart, og analysemetoder skal tilpasses til formålet. Resultaterne skal fremstilles klart, herunder skal der være en klar adskillelse af data og fortolkning. Diskussionen skal sætte resultater i sammenhæng med andres arbejde, fortolke fund på baggrund af de anvendte teorier og indeholde en kritisk diskussion af de brugte metoder. Herudover skal den studerende reflektere over sin læring i forløbet.

Rapporten skal være på ca. 10 normalsider (2400 anslag inklusive mellemrum, 12 punkt skrift, mellemrum 1½) – det svarer til ca. 3000 ord - eksklusiv videnskabelige referencer og eventuelle bilag. Rapporten udarbejdes individuelt.

Rapport om empiriske undersøgelser skal bestå af:

1. Introduktion, som beskriver emnet af arbejdet på en overordnet måde og hvad der allerede er bekendt om emnet, og hvilke teoretiske aspekter der er vigtige for at forstå emnet. På den baggrund formuleres projektets formål / forskningsspørgsmål
2. Metodeafsnit, som beskriver hvilke metoder der bliver brugt for at samle empirisk materiale, og hvordan dette materiale bliver analyseret.
3. Resultatafsnit, som præsenterer fundene fra analysen.
4. Diskussionsafsnit:
 - Opsummerer fundene meget kort igen
 - Betragter hvad fundene betyder, når man ser dem gennem de teoretiske briller, som blev introduceret i introduktionsafsnittet. Her kan også findes nye teoretiske vinkler
 - Sammenligner de aktuelle fund med fund fra andre arbejder
 - Diskuterer karakteristika, styrker og begrænsninger i den metodiske tilgang
5. Konklusion som svarer på forskningsspørgsmål, tager stilling til projektets formål.

Skal du samle empiriske data, så er det dit ansvar at overholde reglerne om databeskyttelse – Du kan se reglerne her: [Master of Public Health - KUnet - KUnet](#)

Review artikler

Review artikler skal følge PRISMA anbefalinger på equator netværket (www.equator-network.org)

Teoretiske arbejder

Teoretiske arbejder skal formulere problemstillingen klart og udfolde de teoretiske koncepter, som allerede er bekendt omkring emnet. På den baggrund, skal huller eller problemer i det teoretiske apparat fremstilles. De nye teoretiske koncepter og / eller sammenhæng skal så beskrives og begrundes. En reflekterende diskussion skal betragte underliggende mulige biases og mulige alternative måder at fremstille de teoretiske overvejelser på.

Under projektarbejdet og rapportskrivningen vil den studerende få vejledning af en af underviserne. Selve rapporten vil blive bedømt af Peter Dieckmann eller Jacob Nielsen. Vejledning består af seancer under kurset og aftalte møder under projektarbejdet (op til 30 minutter) og sammenskrivningen (op til 30 minutter).

Projektopgaven kan omhandle en konkret problemstilling i den studerendes arbejdes virkelighed, en planlagt forandring, en empirisk undersøgelse, eller den kan også være baseret på litteraturgennemgang eller teoretisk arbejde. En enkelt beskrivelse af et projekt uden at relatere det til teoretiske koncepter vil ikke være nok for at bestå kurset.

Tidslinje for projektarbejde

28. januar 2025:	Initiale ideer for projektarbejde sættes i gang
23. april 2025 kl. 10:00:	Aflevering af projektrapporter i digital eksamen
7. maj 2025 kl. 14:00:	Bedømmelse og feedback
11. august 2025:	Reeksamen: Forbedring af projektrapport

Kursets tilrettelæggelse og afvikling

Kursusleder: Peter Dieckmann, (mail@peter-dieckmann.de)

Undervisningsmaterialer

Undervisningen er baseret på, at den forudsatte litteratur til kurset er læst / videoerne er set på forhånd. Det gælder også det første modul. Vær opmærksom på, at der er forskel på tekstmængden til de enkelte moduler. På grund af arbejde med mange underviser fra praksis vil vi tilføje litteratur løbende, senest fire uger før den respektive undervisningsdag. Litteraturen består af artikler på Absalon, løbende opdateringer, og videos.

Undervisningsportalen Absalon

Undervisningsportalen Absalon (via KUnet, <https://kunet.ku.dk/>) vil fungere som kommunikationsforum. Det er derfor en god idé jævnligt at orientere sig her om beskeder, ekstra kursusmateriale etc. En opdateret udgave af nærværende oversigt vil ligge på Absalon. Mange forelæserne er eksterne, og det kan desværre ind imellem gøre det nødvendigt at flytte om på eller udskifte forelæserne, hvis de bliver forhindret af akutte opgaver.

Undervisningslokaler

Undervisningen de to første dage foregår på Københavns Universitet, Center for Sundhed og Samfund (CSS), Øster Farimagsgade 5, 1014 København K. De restende undervisningsdage foregår på zoom. Lokale og zoomlink samt tidspunkter for de enkelte kursusgange fremgår af nedenstående kursusplan. Tjek dog altid skemaplanen og Absalon, da ændringer kan forekomme.

Arbejdsbelastning

Patientsikkerhed og Læringskultur: analyse af kontekst er normeret til 7,5 ECTS. 1 ECTS svarer til 27-28 arbejdstimer. Det vil sige, at I som studerende skal regne med at bruge ca. 210 timer på at læse, modtage undervisning, lave øvelser og gå til eksamen i dette fag. Fraregnet undervisning og eksamen svarer det til, at I skal påregne ca. 7 timers forberedelse til hver undervisningsgang – eller ca. 1 time forberedelse per undervisningstime. Nogle undervisningsgange kan dog kræve mere forberedelsestid, mens andre kan kræve mindre.

Vi regner med den her fordeling:

Projektarbejde:	60
Fremmøde:	50
Læsearbejde før kursusstart	30
Læsearbejde under kursusforløb	60
<u>Mindre opgaver</u>	<u>10</u>
I alt	210

Undervisere

Undervisningen varetages af ansatte på Københavns Universitet og eksterne eksperter, så I undervises af de bedst mulige inden for hvert modul. Modulernes tema dækkes gennem forelæsning og studenteraktiverende undervisning (diskussion, casespørgsmål, opgaveløsninger, artikelgennemgang m.v.)

Peter Dieckmann

Lektor, Københavns Universitet
Seniorforsker, Copenhagen Academy for Medical Education and Simulation (CAMES)
Adjunct professor, Universitet i Stavanger

Amy Clotworthy

Adjunkt, Københavns Universitet, Institut for Folkesundhedsvidenskab

Anja Vibe

MPH, Ph.D., sikkerhedsspecialist ved COWI

Bettina Ravnborg Thude

PhD, Chefkonsulent og forsker, Sønderborg Kommune og Region Syddanmark, Sygehus Sønderjylland

Birgitte Bruun

Forsker, Kursusleder, CAMES

Doris Østergaard

Professor, overlæge, Københavns Universitet, CAMES

Dorthe Vilstrup Tomsen

Chefkonsulent, Dansk Selskab for Patientsikkerhed

Inge Kristensen

Direktør, Dansk Selskab for Patientsikkerhed

Jakob Kjellberg

Professor, cand.scient., m.sc. Health Econ, VIVE

Janet Johannessen

Oversygeplejerske, Styrelsen for Patientsikkerhed

Jonathan Tex Rønne Hansen

Jurist, Region Nordjylland Jura

Katja Schrøder

Adjunkt Syddansk Universitet, Jordemoder, ph.d., Formand for Dansk Jordemoderfagligt Selskab

Kirstine Zinck Pedersen

Lektor, PhD, Copenhagen Business School

Mark Krasnik

Risikomanager, overlæge,
Rigshospitalet

Nicolai Bondo Rasmussen

Kaptajn Sunclass Airlines

Pernille Cedergren

Cheflæge, anæstesiolog og MPG, Afdeling for Bedøvelse, Operation og Intensiv Behandling, Herlev og Gentofte Hospital

Tilde Jensen

Regional Risikomanager, Region Nordjylland

Vivi Pedersen

Chef for Kvalitet, Patientsikkerhed og Arbejdsmiljø, Regionshospital Nordjylland, Cand Scient, Phd. i adfærd og stress fra Københavns Universitet.

Januar – marts 2025	
Obligatorisk materiale – læses før kurset starter	1. Hollnagel, E., Wears, R., & Braithwaite, J. (2015). <i>From Safety-I to Safety-II: A White Paper</i>: https://resilienthealthcare.net/onewebmedia/WhitePaperFinal.pdf 2. Donald Berwick & Maureen Bisognano: I have changed my mind https://livestream.com/IFQSH/Glasgow2019/videos/189305704 3. Continuous improvement of patient safety https://www.health.org.uk/publications/continuous-improvement-of-patient-safety 4. A Framework for Safe, Reliable, and Effective Care http://www.ihi.org/resources/Pages/IHIWhitePapers/Framework-Safe-Reliable-Effective-Care.aspx 5. Dieckmann et al – Learning from Success: https://advancesinsimulation.biomedcentral.com/articles/10.1186/s41077-017-0054-1 6. Podcast Safety of Work – Reality-based safety science, Episode 20: https://safetyofwork.com/episodes/ep20-what-is-reality-based-safety-science 7. Podcast Safety of Work – Work of safety vs. safety of work, Episode 50: https://safetyofwork.com/episodes/ep-50-what-is-the-relationship-between-safety-work-and-the-safety-of-work

Tid	Dag 1
Lokale	Mandag den 27. januar 2025 CSS 35.0.13
10:30	Introduktion Peter Dieckmann
11:15	Grundtanker for kurset Peter Dieckmann
12:00	Kaffepause
13:00	Patientsikkerhed – et ledelsesperspektiv Pernille Cedergren
14:00	Kaffepause
14:30	Simulation som analyseværktøj Peter Dieckmann
16:15	Refleksion Peter Dieckmann
16:30	Tak for i dag

Tid	Dag 2
Lokale	Tirsdag den 28. januar 2025 CSS 4.1.30
08:15	Velkommen tilbage Peter Dieckmann
08:30	Læring af utilsigtede hændelser på nationalt plan Janet Johannesen
10:00	Kaffepause
10:20	Refleksion Peter Dieckmann
10:30	Interessenter i patientsikkerhed Inge Kristensen
12:00	Frokost
13.00	Information i e-journalen Mark Krasnik
14:30	Øvelse: Organisationsanalyse Peter Dieckmann
15:30	Tak for i dag

Tid	Dag 3
Zoomlink	Mandag den 3. februar 2025 Online: https://ucph-ku.zoom.us/j/65935416232
08:15	Videnskabsteoretiske grundantagelser og patientsikkerhedsarbejde Peter Dieckmann
09:30	Kvalitative metoder i patientsikkerhedsarbejde Amy Clothworthy
10:00	Kaffepause
10:30	Kvalitative metoder i patientsikkerhedsarbejde Amy Clothworthy
12:00	Frokost
13:00	Litteratursøgning og databaser Peter Dieckmann
14:00	Kaffepause
14:30	Risikoteorier Anja Vibe
16:00	Tak for i dag

Tid	Dag 4
Zoomlink	Mandag den 17. februar 2025 Online: https://ucph-ku.zoom.us/j/65935416232
08:15	Evidens og kompetencebaseret træning i luftfartsindustrien Nicolai Bondo
09:45	Kaffepause
10:15	Refleksion Peter Dieckmann
10:30	Kompleksitet Birgitte Bruun
11:45	Frokost
12:45	Risikostyring i praksis Vivi Pedersen
13:45	Pause
14:15	Functional Resonance Analysis Method (FRAM) Bettina Ravnborg Thude
16:00	Tak for i dag

Tid	Dag 5
Zoomlink	Mandag den 24. februar 2025 Online: https://ucph-ku.zoom.us/j/65935416232
08:15	Kognitive og sociale færdigheder – del 1 Peter Dieckmann
09:45	Kaffepause
10:00	Second Victim Katja Schrøder
12:00	Frokost
13:00	Risiko og sikkerhedsmanagement på organisationsplan Kirstine Zinck Pedersen
15:15	Kaffepause
15:30	Opgavearbejde I Peter Dieckmann
16:00	Tak for i dag

Tid	Dag 6
Zoomlink	Mandag den 3. marts 2025 Online: https://ucph-ku.zoom.us/j/65935416232
08:15	Organisationens læringsbehov Doris Østergaard
9.45	Kaffepause
10:15	Kognitive og sociale færdigheder – del 2 Peter Dieckmann
12:00	Frokost
13:00	Analyseværktøjer og tilgang Anja Vibe
14:15	Kaffepause
14:45	Patientsikkerhedshistorie Dorthe Vilstrup Tomsen
16:00	Tak for i dag

Tid	Dag 7
Zoomlink	Mandag den 10. marts 2025 Online: https://ucph-ku.zoom.us/j/65935416232
08:15	Lovgivning for patientsikkerhed i Danmark Tilde Jensen & Jonathan Tex Rønne Hansen
10:30	Kaffepause
10:45	Arbejdsanalyse i komplekse systemer Peter Dieckmann
11:30	Ogavearbejde II Peter Dieckmann
12:00	Frokost
13:00	Patientsikkerhed og økonomi Jakob Kjellberg
14:45	Kaffepause
15:00	Kursusevaluering Peter Dieckmann
16:00	Tak for i dag